

Long Lasting 'Luz'

ויצא תשע"ז

Artscroll Stone Chumash

2

GENESIS

PARASHAS VA'EITZEI

28 / 16 - 29 / 2

הנביאים

לוח בעולם שנה ונפש

מסילות

what I have spoken about you."

¹⁶ Jacob awoke from his sleep and said, "I surely HASHEM is present in this place and I did not know!" ¹⁷ And he became frightened and said, "How awesome is this place! This is none other than the abode of God and this is the gate of the heavens!" ¹⁸ Jacob arose early in the morning and took the stone that he placed around his head and set it up as a pillar; and he poured oil on its top. ¹⁹ And he named that place Beth-el; however, Luz was the city's name originally.

²⁰ Then Jacob took a vow, saying, "If God will be with me, will guard me on this way that I am going; will give me bread to eat and clothes to wear; ²¹ and I return in peace to my father's house, and HASHEM will be a God to me — ²² then this stone which I have set up as a pillar shall become a house of God, and whatever You will give me, I shall repeatedly tithe to You."

בפסוק (בראשית כה יח): "וישכם יעקב בבקר ויקח את אבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצדה... ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה". צריך לבאר מה ענין הכתוב להודיענו אידך היה שם העיר בראשונה?

36

Not like Avraham, for whom it is written, "mountain," as it says (Bereishis 22:14), "As it is said this day, on the mountain Hashem will be seen." And not like Yitzchak, for whom it is written "field," as it says (ibid., 24:63), "And Yitzchak went out to pray in the field." Rather, like Yaakov, who called it "house," as it says (ibid., 28:19), "And he called the name of that place 'the house of God.'"

נו. ייב דעתיה למהדר, וחזר מד בית אל וקפלה לו הארץ. וכי אל לוז זה הוא הסמוך לנו, אלף לירושלים, ועל שם שהיתה עיר האלהים קראה בית אל. והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם, והוא השדה שהתפלל בו יצחק. וכן אמרו בגמרא, לכו ונעלה וגו' (ישעיה צג) לא כאברהם שקראו הר, ולא כיצחק שקראו שדה, אלף כיעקב שקראו בית אל (פסחים פח.).

5

Luz Bone

With this in mind, it comes as no surprise that we find kabbalistic sources informing us that the food we eat at *melaveh malkah* will sustain us at the time of the resurrection of the dead.

The Kaf HaChaim cites the idea that this bone, called either *luz* or *naskoy*, derives nourishment from no other food except the *melaveh malkah*. This bone was the only part of the body that did not benefit from the sinful act of eating the forbidden fruit of the *etz hada'as*. It remained pure and unaffected by the physical lust and temptation that entered into us with the eating of the fruit of this forbidden tree.

* As the *Nefesh HaChaim* explains, before Adam and Chavah's ~~in~~ the *yetzer hara* was external to a person. We clearly under-

stood the difference between good and evil, and we were not driven to rationalizing our misguided behaviors. After the sin, the *yetzer hara* entered into us, and truth and clarity were clouded by lusts and desires urging us to engage in forbidden behavior. We became people driven by a mixture of *tov* and *ra*, good and bad. The entire world, even the food that we eat, contains this combination of *tov* and *ra* within.

Therefore, Rav Tzadok HaKohen writes, if the *luz* bone remained pure and unsullied by the effects of the *etz hada'as* and *yetzer hara*, the regular food that we have, with its mixture of *tov* and *ra*, cannot nourish it. It can only be nourished by the food of *melaveh malkah*. Even the Shabbos meals have some component

230 Shabbos in My Soul R. Bouch Left

The Kaf HaChaim writes that one should not remove his Shabbos clothes until he has eaten *melaveh malkah*, and he also rules that the Shabbos version of *benching* is recited. The *Shaarei Teshuvah*¹⁰ quotes the Arizal as saying that the *neshamah yeseirah* does not leave us until after *melaveh malkah*. This is why it is preferable to avoid doing any work until eating this additional meal.

Melaveh malkah is closely associated with Mashiach. Rav

Tzadok HaKohen explains that the three Shabbos meals correspond to the three *Avos*, and *melaveh malkah* corresponds to David HaMelech, the forerunner of Mashiach. It also alludes to the fourth support of Hashem's Holy Chariot, which is comprised of the three *Avos* and David HaMelech.

Additionally, the Tur mentions¹¹ that the custom is to mention Eliyahu HaNavi on *motza'ei Shabbos* at *melaveh malkah*. This is due to Eliyahu's special role as the prophet who will announce the Final Redemption. Mashiach cannot come on *erev Shabbos* or *erev yom tov*, or on Shabbos or *yom tov*, and so *motza'ei Shabbos* is the first moment that Mashiach could arrive. Thus, we mention and sing *zemiros* about Eliyahu, hoping he will finally lead us into the Messianic era.

of physical gratification, *shelo l'shem Shamayim*. It is only on *matza'ei Shabbos*, when our stomachs are full from the Shabbos delicacies and our eating is purely for the mitzvah, that the *luz* bone can ingest food, which now contains holiness and sanctity.

Kabbalistic *sefarim* write that the *luz* bone is the source and root of the person. At death, it does not disintegrate, and it cannot get destroyed. If you put it in a fire, it does not burn; if you try to smash it with a hammer, it does not become ground up. The *luz* is the bone from which the entire body will be reconstructed after it is nourished by the dew of *tehiyas hameisim* that Hashem will shower down.

Rav Tzadok and Rav Dessler explain¹² that the *luz* bone's indestructibility is not meant in the physical sense. Tragically, we know that millions of Jews throughout history have been totally and completely cremated. The *luz* bone's ruthless survival is meant on a spiritual level. It symbolizes the essence of the person, the *nekudas ha'emes*, which never truly dies. This is the aspect of us that will make *tehiyas hameisim* feel like we are waking up from a long nap rather than a complete rebirth, since the *luz* bone was never destroyed.

Shvilei Pinches

Parshas Toldos 5772

R. Pinchas Friedman

In parshas Toldos, which we read this week, it states (Bereishis 25, 20): "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מוכן ארם אחות לבן הארמי" — *Yitzchok was forty years old when he took Rivkeh, the daughter of Besuel the Aramean from Padan Aram, the sister of Lovon, to be his wife.* We know that the Torah is elucidated on four different planes referred to as "PaRDeS" — referring to Pshat (the straightforward simple interpretation), Remez (allusions), Drush (more elaborate elucidations) and Sod (mystical, hidden meanings of the text).

"sod." This possuk is seen as an allusion to the time of the future redemption. Forty years after the redemption, Yisroel will merit resurrection of the dead — the neshomeh will return to reenter the body and bring it back to life.

According to the Zohar, Yitzchok alludes to the neshomeh that will return and reenter the body; Rivkeh alludes to the physical body that will be resurrected. "בת בתואל הארמי" is an allusion to the fact that the physical body will rise and be revitalized in the merit of the single bone that does not decay in the grave and remains intact. This bone is referred to as "בתואל"

— "Besuel HaArami"; the body is destined to be rebuilt from this particular bone at the time of the resurrection. Therefore, the body is referred to as the "daughter of Besuel HaArami" — "בת בתואל" — since it regenerates from the bony entity known as "Besuel HaArami." In this manner, the Zohar elucidates the possuk:

Rav Huna states that he was in a city by the sea and heard them referring to the bone in the spinal column that remains in the grave after the rest of the body is gone, as "Besuel the Fraud." After inquiring, he was told that this bone has the shape of a snake's head. Just as the snake is deceptive and fraudulent, this bone is the most fraudulent bone in the body. As Rabbi Shimon taught, this bone remains in existence long after the other bones, because it deceptively does not partake from human consumption as the other bones do. As a consequence, it remains strong and is the essential building block for the resurrection of the body. Then Rabbi Shimon taught us that it is a fraud and was always a fraud, and was the neighbor of the deceptive and fraudulent yetzer hora.

Of course, all of the commentaries on the Zohar are baffled by the fact that Rabbi Shimon bar Yochai chooses to refer to this unique bone, the basis for the resurrection of the dead, as "Besuel HaArami" — "it is a fraud, and was always a fraud." Why is it a fraud? Furthermore, if, indeed, it is a fraud, how does it merit remaining intact and constituting the building block from which resurrection of the dead will begin? Additionally, the Zohar initially interprets: "בת בתואל," "the daughter of Besuel," as the granddaughter of G-d. The Hebrew name Besuel, spelled "בתואל" is broken down into the two words "בתו אל", meaning the daughter of G-d; hence, "the daughter of Besuel" is the granddaughter of G-d, which is certainly an honorable title. Why, then, does the Zohar conclude by referring to the bone as "Besuel HaArami" — "it is a fraud, and was always a fraud"?

9 Resurrection of the Dead Starts from the Luz Bone in the Vertebral Column

Before revealing the precious gem concealed in the words of the divine Tanne, RaShB"Y, let us indulge in the marvelous statements of our blessed sages in the Talmud and Midrash concerning the nature of this unique bone. Why, in fact, does this single bone merit to remain intact and unscathed and, as a consequence, is able to

serve as the seed, so to speak, for man's resurrection from the dead? We find a source for this phenomenon in the Midrash on parshas Bereishis (B.R. 28, 3):

"ויואמר ה' אמתה את האדם. רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק אמר, אפילו לוח של שדרה, שממנו הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה. אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא, אמר ליה מלוח של שדרה, אמר ליה מנין אתה יודע, אמר ליה איתותיה לירי ואנא מודע לך, [הביאו לידי ואני אוכיח לך], טחנו ברחיים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום."

This Midrash appears at the end of parshas Bereishis and concerns the generation of the flood. We learn from this Midrash that the bone from which HKB"Y will resurrect the dead in the future is called "לוח של שדרה" — "Luz" of the spinal column; it is invulnerable — whether you attempt to grind it, burn it, dissolve it, or pulverize it, it remains intact. The Chidushei Radal commenting on the Midrash states (ibid.): "לוח של שדרה, פירוש הידוקה שהיא חוליא קטנה"

The Fantastic Explanation of the Great Yavetz ztz"l

Let us begin by introducing a wonderful explanation from the illuminating writings of the great Yavetz — Yaakov Emden the son of Tzvi, ztz"l — found in his siddur concerning motzaei Shabbos. It is imperative for every Torah scholar to be aware of and to review what he writes, in order to understand, to some small degree, the significance of the Luz bone located in one's body. To serve our purpose we will present a summary of his explanation with some additional elaboration.

During the process of Creation, HKB"H created man's physical form, his body, as it is written (Bereishis 2, 7): "וַיִּצַר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפָר מִן הָאָרֶץ וַיִּנְפַח בְּאָזְנוֹ" — and Hashem G-d formed the man of soil from the earth, and blew into his nostrils the soul of life; and man became a living soul. In truth, after the sin involving the Tree of Knowledge, the reality of death was decreed and imposed upon all living creatures. Nevertheless, since man does utilize his physical body to perform mitzvos and good deeds, it is Hashem's will to resurrect that very same body rather than to create an entirely new body.

For this reason, HKB"H prepared the remedy prior to the malady by creating a unique entity within the physical body — the Luz bone. It stands apart from all of the other physical parts and structures of the body in that it is composed of a unique material not made up of the four basic elements. It does not derive benefit from any food substance, so that its existence will not depend on any physical nourishment or sustenance. Consequently, it exists for all eternity, does not decay and cannot be consumed by fire; it will serve as the building block from which HKB"H will build the body anew at the time of "Tehiyas HaMeisim," resurrection of the dead.

In this manner, the Yavetz explains why the Zohar hakadosh refers to this bone as "Besuel HaArami — Besuel the Fraudulent One," giving two reasons: (1) it fools the body into thinking that it is being nourished physically along with the rest of the body, while, in reality, it does not derive any physical benefit from one's food and drink, and (2) it deceptively appears to die along with the rest of the body, while, in reality, it continues to live and exist long after the person has died. A numerical allusion to this fact can be found in the name Besuel. The numerical equivalent of the name 439 (בתוא"ל) is one less than the numerical equivalent of the word 440 (מו"ת), meaning dead. This gimatriah alludes to the fact that this bone only appears to die but, in reality, continues to live on completely intact.

12

This is why this bone only derives benefit from the Melaveh Malkeh meal on motzaei Shabbos. Seeing as HKB"H created it in such a manner that it does not require physical sustenance for its continued existence, it only derives benefit from food that is consumed for the sole purpose of serving Hashem, without any physical pleasure. Therefore, it only derives benefit from the Melaveh Malkeh meal which a Jew eats after he is fully satiated by the preceding three Shabbos meals. His sole reason for partaking of this motzaei Shabbos meal is to fulfill the mitzvah of accompanying out the Shabbos; he does not do so for the sake of physical pleasure.

The primeval serpent, who is the yetzer hora, and is also the Malach HaMaves, had one goal in mind. He wished to impose the death decree on Odom and Chava and all of their future descendants. He figured that if they ate from the Tree of Knowledge and all of their bodily limbs benefitted from the forbidden fruit, they would die a lasting, eternal death and would never be resurrected. HKB"H, however, thwarted his plans by introducing the remedy prior to the illness — by creating the Luz bone from which man would ultimately be resurrected.

13 The Luz Deceived the Serpent into Believing that It Benefitted from the Tree of Knowledge

The Luz was certainly well aware that if the serpent knew that it did not participate in eating from the Tree of Knowledge, it would assault him with all its negative and impure forces in order to corrupt it with heresy. This, in fact, is what happened with the

Therefore, when the Luz witnessed the deceit and lies of the serpent, it decided to follow the guidelines of the possuk (Tehillim 18, 26): "עִם הַסֵּוֹר תִּתְחַסֵּר, עִם גִּבֹּר הַיָּמִים תִּתְחַסֵּר, עִם נָבֵר תִּתְחַבֵּר, וְעִם עֶקֶשׁ תִּתְחַבֵּל" — with the devout You act devoutly; with the wholehearted man You act wholeheartedly; with the trustworthy You act trustingly and with the crooked You act perversely. Just as the serpent acted cunningly and dishonestly with Odom and Chava; so, too, the Luz bone acted cunningly and dishonestly with the serpent. It pretended as if it partook from the Tree of Knowledge, and it fooled the serpent into believing that it died along with the rest of the body.

Alas, we can truly appreciate the praise the Torah attributes to the Luz bone by referring to it as "Besuel

HaArami" — which the Zohar interprets as "Besuel the Fraud." For, the Luz adopted the ways of the serpent — deceiving the serpent into thinking that it also partook and benefitted from the Tree of Knowledge. This, then, is the meaning and praise ascribed to the Luz bone by RaShB"Y: "הוּא רְמָאִי, וּמְעוּלָם הֵיחָא רְמָאִי, וְהוּא — it is a fraud, and was always a fraud, and the neighbor of the yetzer hora, which is also a fraud. In other words, he acted as a neighbor and colleague of the yetzer hora, learning from it how to act deceitfully, in keeping with the tenet: "עִם עֶקֶשׁ תִּתְחַבֵּל" — with the crooked You act perversely.

פרשת ויצא פרשה של אבנים, מה שלא מצאנו בפרשיות אחרות. מה פשר העניין? המפתח להבנת הדברים טמון בדברי רש"י (בראשית מ"ט, כ"ד) על המקרא "משם רועה אבן ישראל" וזה לשונו: אבן - לשון נוטריקון אב וכן, אבהן ובנין, יעקב ובניו. פרשתנו הלא היא פרשת הקמו בית ישראל על ידי יעקב האב בעזרת האמהות הקדושות, לפיכך האבן, האב - בן חוזר ונשנה בה. בפרשתנו נשלם ונסתיים דור האבות אברהם יצחק ויעקב, שרק הם נקראים אבות, ומתחיל דור הבנים, השבטים הקדושים הנקראים בנים, "בני יעקב" "בני ישראל". בפרשה זו מתחברים האבות והבנים, אב-בן.

כאן הגיעה העת לשלב ב', לידת השבטים. אחרי "אבן הפינה" נבנה הבנין המרכזי, הטרקלין, שבטי י-ה. האב-בן - מכח האבות הגיעו הבנים, רק כעת קבלו האבות את מעמדם כאבות. כשם שאין מלך בלא עם, כך אין אבות בלי בנים. נולדו הבנים, עכשיו צריך להבנות הבית, בו יוכלו הבנים להתפתח להמשיך את כח האבות: קדושתם, הליכותיהם ומדותיהם הנאצלות להיות בן כרעא דאבוהי. זה יכול להיעשות רק בהבדלות מוחלטת מכל ההשפעות שאינן מכח האבות. הבדלה בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, לדעת שכל אלה אינם יכולים לשמש בערבוביה.

ויקה מאבני המקום

כשהולך יעקב להקים את בית ישראל "ויקה מאבני המקום". את אבן הפינה לעם ישראל נוטל הוא מאבני המקום עליו נאמר: "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים", וישם מראשותיו. מתחת מוחו ושרעפי הגיגיו.

אבן-מצבה. גל אבנים

ע"תה מגיע השלב השלישי: ויקח יעקב אבן - אב-בן - ויקימה מצבה. כתב הספורנו: להורות שיהיה הדבר יציב. ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים. אבות ובנים לעשות גל - גל - מחד מסתיר ומכסה אשר תחתיו. ומאידך לשון גילוי. מחד מפריד - גל - ומחד מקשר ומחבר, אבן מצבה. עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אלך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלך את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה.

כל אחת מהאבנים האלה, דורות ההמשך הבאים מכח ישראל סבא אומרת: עלי ניח צדיק את ראשו (רש"י שם) כלם יודעים שבאים הם מן אב אחד, לכן מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. כלם ביחד מכח היחד - האחדות, כאיש אחד בלב אחד. כל זה נפעל ע"י "ראשו של צדיק". וכמו שכתב הרמב"ן: לקח יעקב שתיים עשרה אבנים מאבני המזבח שנעקד עליו יצחק אביו ושם אותם מראשותיו, להרע שעתידים לעמוד ממנו שנים עשר שבטים. ונעשו כלם אבן אחת. וישם אותה מצבה ויצק שמן על ראשה. ויקרא שם המקום ההוא בית אל. הבית אשר בנה יעקב וקראו בית אל, לאמר שבונה הוא בית לה', לשם ה'.

* הקיום הוא בהתבדלות מוחלטת, אני לא אעבר אלקי, ואתה לא תעבר אלי. עם ישראל יכול להיות עם ה' רק כאשר מנתק כל קשר עם הכחות הנוגדניים המונעים את עם ישראל מהשגת השלמות. המצבה הראשונה, האבן המאחדת את העם מבפנים, הקמת קעם. "והגל הזה" מפריד בין העמים. האבן שמאחדת את העם מבפנים, כמצבה הראשונה, זו שנתהוותה מהאבנים הבודדות שנהיו אבן אחת, כי רק בהיות ישראל עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, יוכל להגיע לתכליתו להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. הגלוי בא אחר הגל. רק בהסתר כח הרע מתגלה כבוד ה' תכלית הטוב.

* וישם מראשותיו - כל דעתו מחשבתו והגיגיו על האבות והבנים שם עליהם להיותם בית ה'. זה שלב א' של הבנין. בזה השליט עליהם שלטון הדעת והשכל.

19 Nefesh Shimshon - Shabbos Kodesh - R. Pincus

16 זמן שרצה - ר' יעקב אבינו - א"ה ר"ק

ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא (כ"ט, י"ב)

נברש"י: ומדרשו (ב"ר ע"ג, י"ג) אם לרמאות הוא גם אני אחיו ברמאות ואם אדם כשר הוא גם אני בן רבקה אחותי הכשרה.

יעקב אבינו התייחדה לו מידת האמת - "תתן אמת ליעקב" (מכ"ה ז, כ), והיות שמידה זו היא גולת הכותרת במידות בחי' האבות, שומה היה עליו לעבור בכור הניסיון של הפך האמת.

כל השגת המעלות והקניינים הרוחניים והגשמיים של יעקב אבינו, הושגו דוקא בדרכים הנוגדות את האמת. את מעלת הבכורה והברכות השיג על ידי מרמה, היינו חכמת התורה (כמו שמתרגם אונקלוס (לעיל כו, לה) במרמה - בחכמתא), וכן התנהגותו עם לבן הארמי במשך כל אותן עשרים שנה שהתגרר אצל לבן היתה בצורה ובאופן של 'אחיו אני ברמאות'. יעקב אבינו נאלץ להיות בהתחכמויות ובמחשבות של רמאות ומרמה, וכל זה כדי להשיג את מה שמגיע לו על פי הדין והאמת ועל פי הישר והצדק.

וכל כך למה, מדוע היה צריך יעקב אבינו לעמוד בניסיונות אלו ולהתנהג בצורה הנראית ההפך מן האמת ומן הישר - כי מ' שמידתו מידת האמת, היינו שכל מציאותו היא רק אמת, קשה לו מאד להתנהג במידה ובצורה שסותרת את כל מהותו ומציאותו.

מיעקב אבינו נדרש שתהיה מידתו אמת, לא מפני שזה הטבע שלו ולא משום שכך הוא מבין בעין שכלו, אלא הוא צריך להתנהג במידת האמת אך ורק מפני שזהו רצון השי"ת. הוא התנסה בניסיונות אלו, שיתנהג בצורה ובאופן של רמאות בניגוד למהותו וטבעו התוקפים במידת האמת, כדי שאת מידת

This teaching of Chazal expresses the different approaches taken by the Avos. What is the right way to achieve a personal connection and relationship with Hashem? Avraham chose the way of the "mountain," Yitzchak, the way of the "field," and Yaakov, the way of the "house." And Hashem cherished the way of the "house" above all.

Obviously, it is impossible to build a relationship with Hashem in the street or the park, as this relationship requires privacy. If a person spends his time in the street, this surely will not help him grow to be an outstanding talmid chacham and derei Shamayim. But Avraham Avinu maintained that climbing to the top of a high mountain and separating himself from the impurity of his surroundings granted him sufficient privacy with Hashem.

Yitzchak Avinu disagreed: A mountain is not enough. True, there are not very many people on top of a mountain;

nevertheless, it is an area open to all who wish to enter. What we need is a field, because a field is private property. That is why "Yitzchak went out to pray in the field." He felt that in order to be alone with Hashem and build a relationship with Him, a field is needed.

* Yaakov Avinu countered that even the privacy afforded by a field is insufficient to build a proper relationship with Hashem. What we need is total privacy - that of a house. A house is one hundred percent private. No one comes in without knocking, even when the door is unlocked. This is because everyone knows that a house is a private place and no one may enter unless granted permission by the master of the house.

האמת שלו הוא יעשה לא מפני שכך הוא מבין בשכלו וכך הטבע שלו, אלא אך ורק מפני שזהו רצון השי"ת, ויש פעמים שרצונו יתברך להתנהג בצורה החריבה - עם עקש תפתל" (תהלים י"ח, כז).

Hashem agreed with Yaakov Avinu: "Rather, like Yaakov, who called it 'house.'" Here, Yaakov Avinu taught us something very important. To build a relationship with Hashem, deveikus itself is not enough. The deveikus needs complete privacy. Not like Avraham's mountain, and not like Yitzchak's field, but like Yaakov's house.

21 46 / Shiurei Binah R. Zev Leff
Outlooks: Insights

It was left to Yaakov Avinu, however, to perceive the all-encompassing nature of the *Beis Hamikdash* as the House of God. Yaakov clearly knew the place of the future *Mikdash* as one where his forefathers prayed. That is why he returned after having passed by on his way to Charan. Nevertheless after awakening from his dream, he exclaimed, "... verily God is in this place and I did not know it. ... How awesome is this place. This is none other than God's House, and this is the Gateway to Heaven" (*Bereishis* 28:16-17). Although he knew of the distinction of this site as a mountain and a field, its significance as a house, which he perceived at that moment, overshadowed either of those designations. That designation applies to the third *Beis Hamikdash*, which will be eternal and influence the entire world.

Yaakov perceived this aspect of the *Beis Hamikdash* as he was ready to descend into *galus*, where his children would be as the dust of the earth, trodden upon by all the nations of the world, yet, at the same time, a source of inspiration and blessing to the entire world. In *galus* the concept of *Beis Hashem* would be embodied in the House of Prayer, House of Study and the Jewish Home. These three would preserve the Jewish people in *galus* and enable them to return to *Eretz Yisrael* and receive the ultimate *Beis Hashem*, the third Temple.

To appreciate the precise function of the *Beis Hashem*, we must understand what a house is. A house is basically four walls, a door, and perhaps a window. The four walls serve three functions. First, they create an interior area, a private inner domain, separated from the public domain. The Jewish home must create an environment of Jewish values and morals, an inner sanctum of spirituality that serves as the foundation of Torah learning and observance.

Secondly, the walls form a partition that encompass and unite all the individuals who occupy this inner area. *Shalom bayis* refers to the perfect harmony that the home engenders, where each individual feels himself part of a unit that must function together — each using their unique talents for a common goal. And finally, the walls of the house serve as buffers against destructive foreign influences, hostile to Torah values.

Once the inner area is infused with sanctity and purpose, then the light from the inside can be projected from the windows, and the intense sanctity of this home environment can be exposed to the outside world.

22 The letters of the word בית itself hint to its function. Bais (ב) represents binah, understanding — understanding of what to let in and what to keep outside. Yud (י) is a letter of holiness, but it also represents the unity of all the separate integers that unite to form one unit of ten. The vav represents the holiness that pervades the home when all of the individuals unite in service of Hashem with a common goal. And finally, the n is a sign — a sign to the outside world of the Jewish home's influence on the entire world.

It is significant that the *parashah* that depicts Yaakov's first *galus* deals primarily with our Mothers. The woman is the *akeres habayis*, and more specifically the essence of the *bayis* itself (*Shabbos* 118b). To survive in *galus* and prepare for the *Bayis Hayadol Vehakadosh* — the Third Temple — we must strengthen our public houses, shuls, study houses, as well as our individual homes, to reflect the ultimate functions of that future house of God.

until this day.

²² The House of Joseph went up, as well, to Beth-el, and HASHEM was with them. ²³ The House of Joseph spied out Beth-el — the name of the city in early times had been Luz. ²⁴ The lookouts saw a man leaving the city and they said to him, "Show us the approach to the city and we shall deal kindly with you." ²⁵ He showed them the approach to the city and they struck down the city by the edge of the sword, but they released the man and his entire family. ²⁶ The man went to the land of the Hittites. He built a city and called it Luz; that is its name until this day.

24 מסילות לא הנביאים לוח בעולם שנה ונפש א"ת נצאק

רש"י מבאר דקדוק הלשון עד היום: "לא בלבנה סנחריב ולא החריבה נבוכדנצר". ומקורו בש"ס (סוטה מו ב): "תניא היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבא סנחריב ולא בלבנה, נבוכדנצר ולא החריבה".

מנצ"ה נוספת נאמרה שם על זאת העיר: "ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים".

והנה זה כלל גדול שאין לך דבר בעולם שאין בו פנימיות וחיזוניות, הסדר והמבנה של החיצונית נמשך ממהות הפנימיות. נמצא שעצם העובדה שהכניסה לעיר נעלמת ומוסתרת, מוכיחה בעליל שיש בתוך העיר נקודה פנימית שהיא בהסתר. "והכל היה מפני מעלת המקום, וכבר אמרו לוז היה עומד על פתח המערה ומשם היו נכנסים למערה ומשם היו נכנסים לעיר, וכל זה מפני כי היה למקום הזה ההסתר כאשר ראוי לפי עלוי המקום".

25 על כן היתה סיבה שגילוי מבוא העיר יהא דוקא על ידי כנעני, זה שהוא שייך לאומה שפלה בתכלית, שכולה חיצונית וגשמיות ללא קשר לפנימיות ורוחניות, דלפי שפנימיות העיר מצד מעלתה צריכה להיות בהסתר, אין ואוי שזה יבא לידי גילוי על ידי מי שיש לו חוש הכרה והבחנה בפנימיות.

כלי נשמע קולו גם לא אמר הכנעני דבר בפיו, כי מהות הדיבור היא הוצאת המחשבה מן ההעלם אל הגלוי, ומאת ה' היתה זאת שרק יגלה להם על ידי עקימת שפתים או רמיזה באצבע, להורות ולרמוז שלא היה כאן גילוי הנעלם, והעיר תישאר על מתכונתה בהעלם ובהסתר הראוי לה כפי מעלתה.

קצא

31

ויש לפרש עוד באומרו והנה ה' נצב עליו. ש"ק היא בבחי' והנה ה' נצב עליו, כמאחז"ל כנסת ישראל יהיה בן זוגך, וזהו משמעות נצב עליו שכלל ישראל הוא בבחי' מרכבה והשראה להשי"ת, שהיא בחי' הדביקות. עוד מצינו במדרש (במדב"ר ד, א, ומובא ברש"י כאן) והנה ה' נצב עליו לשומרו, לרמוז דש"ק נותנת שמירה ליהודי לכל השבוע, והוא ע"כ שמקבל עליו בש"ק את המדה של והנה ה' נצב עליו לכל השבוע, היינו כלשון המו"נ שישים אל לבו שהמלך הגדול מ"ה הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו.

* ובמק"א ב"י בעוד אופן ע"פ מד"א בספה"ק דתיבת סל"ם נושריקון ס'עודת ל'ויו מ'לכא. והיינו דהזמן של מוצאי ש"ק וסעודת מלוה מלכה זה הצינור להמשיך בעדו את הארת הש"ק לכל ימות השבוע. וענינו וכידוע קבע הקב"ה בכל סדר הבריאה להיות בין כל שתי דרגות ענין ממוצע. וכך יש גם בחי' ממוצע בין ימות ה'הול וש"ק. דקודם השבת הוא הזמן של ערב ש"ק אהב חצות, שאז יורדות כבר האורות של ש"ק כידוע ל"ה, וכיו"ב יש גם לאחר ש"ק זמן הממוצע, במוצאי שבת עד חצות הלילה, שזה הצינור להמשיך את הארות הש"ק שיאירו את כל ימות השבוע. וע"ז אמה"כ והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דלכאורה ה"ו מוצב ארצה, שהרי כבר מוצ"ש נדמה שזה חול, אך באמת ראשו מגיע השמימה, כל האורות של ש"ק מאירות ויורדות דרך הצינור הזה של מוצ"ש וסעודת מלוה מלכה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, במוצ"ש

עולים המלאכים של ש"ק ויורדים המלאכים של ימות החול. וזהו התשובה לעת מצוא, אך יוצאים מבאר השבת לחרונו של עולם, דנתן הקב"ה לצורך זה בחי' ממוצע, לפני ש"ק יש את-הממוצע של פניא דמעלי שבתא, דכמו שיהודי נכנס לש"ק-כך היא אצלו הארת כל השבת, ולאחר השבת יש את הממוצע של מוצאי ש"ק, להמשיך רישומה של ש"ק לימי המעשה. 32

שכביכול נאמן בשמירתו על הנפש כשהגוף בקבר, שלא ישלוח רקבו כעצם לוח באופן שישאר בו הבלא דגריד, כדג להחיות לעתיד לבא.

29

שבת, אלא גם על ידי שהיא כן נהנית מסעודת מוצאי שבת.

כ"ל פי הידוע (שער הכוונת שבת דרוש ענין ויהי נועם) בענין העבודה של מוצאי שבת, "להמשיך תוספת קדושת שבת לכל ימי השבוע הבאה עד שבת האחרת... צריך האדם לכוין כדי שישאר לו איז' תוספת מאותה הקדושה של שבת לימי החול הבאים, ועל ידי כן יכונן דרכיו אם יתמיד לכוין בהם היטב, ומובטח לו שלא יקטרג בו היצר הרע ולא יחטיא אותו כל אותו השבוע, נהכל תלוי כפי תוקף כוונתו בקדושה ובטהרה... וכנגד המשכת תוספת קדושת שבת לימי החול מבחינת הסעודות אנו עושים סעודה ד' במוצאי שבת, וכוונתה היא לכוין להמשיך אור קדושת סעודת שבת לכל סעודות ימי החול."

כ"י "קדושה דשבת קבועה וקיימת בו גם בימי החול, שאף על פי שהקדושה נצמח ניתקת הרשימו נשאר. וסעודת מלוה מלכה הוא על דרך סעודת אסרנ' הג, שהוא לאסור ולקשר קדושת ה'הוה להיות יחד עם שאר ימי השנה ובקשרי אחד כדי שיהיה בהם שייכות לאותה קדושה שקלטו בה, וכן השבת עם ימי המעשה" (פרי צדיק קדושת שבת סוף מאמר ד).

30

נמצינו למדים דסעודת מלוה מלכה עניינה בגדר ממוצע, לקשר ולחבר את ימות החול בקדושת השבת. כדברי האריז"ל (פרע"ח שער השבת פכ"ד): "על ידי כוונתנו להמשיך אור תוספות שבת בימי החול, הנה לא יהיה מציאות החול, ולא מציאות של הארת שבת עצמו כי זה אי אפשר להיות, אך יהיה הדבת ממוצע, כי נקח קצת חלק מן הארת יום שבת לימי החול."

ובתורת הנגלה למרן החתם סופר (שבת קנ"א, סיום באריכות קצת דרוש): "טעם סעודת מוצאי שבת נראה, משום דמברכת שבת יתברך כל השבוע... ואין הברכה חלה על אתר רקניא (וזהו ח"א פח א), לכן יסדר שולחנו במוצאי שבת שיהיה מקום שתחול הברכה עליו, ויהיה עמו קשר יום השבת בכל השבוע בכל מעשה ידיו, ולזה נקראת מלוה מלכה, מלוה פירושו מחבר כמו (בראשית כט לד) 'הפעם ילוה אישי אלי, ופירושו מחבר במלכה עמו כל השבוע'."

הוי אומר דעל ידי סעודה זו נמשך קדושת השבת שהיא בבחינת חיים, כמו שאומרים (תפלת מוסף) "טועמיה חיים זכו", אל תוך ששת ימי המעשה שהם בבחינת מיתה. זה גם עבודת עצם הלזן

זוהו יש לנו הנה על מציאות של מקום שאין עם הלוח של כליון ומות, הנגור על כלליה הבריאה באשמת חטא אדם הראשון. עליו להעמיק ולהתבונן: אי סיבת הדבר הקא בעיר הזאת, שכפי ה"למד כאן דיי שפיריה מוסתרים. ב) יצוא ענין זה גם באדם ובזמן, כנודע בספר יצירה שכללות הבריאה מחולק לששה: א) עולם, כולל כל המקומות. ב) שם, כולל כל הזמנים. ג) נפש, כולל כל נשיות המדברים והחיים. "שכל מה שברא יצירה ברא במשקל אחד בעולם שנה... ולכן מוטל עלינו בכל דברי התורה לייש כל אחד כפי שכלו איך הדבר ההוא נשם שנה נפש" (עריב נחל פרשת בראשית).

ב: לזו בנפש

כאמור כמו שיש מציאות בעולם של העיר לזו, צריך למצוא אותו גם בנפש. כך אמנם גילו לנו חכמינו הקדושים דעצם יש כשדרה של אדם ושמו לזו, שאין שולט בו רקבון ומות, וממנו תחיית האדם לעתיד לבא.

27

בכל דבר שבועלם

יב"ב הרה"ק רבי פנחס מקארין ז"ע (אמרי פנחס שער א אית קלה):

* "ובחינה זו בכל דבר שבועלם: יש כוחל מערבי מבנין שלמה שעומו לעולם; וכן יש עיר לזו ששם אין מיתה; ובאדם יש עצם נסכו הנקרא לזו שאין שולט בו הפסד, וממנו יהיה תחיית המתים... ובאנשי העולם יש אליהו שקיים לעולם שאין בו שבירה" וכו'.

28a

מת נשאר איזה הבל דגרמי, שיקום על ידי זה לעתיד לבא כשירצה היוצר להעמידו.

היינו דכתיב (איכה ג כג) "חדשים לבקרים רבה אמונתך", "שארם מאמין ומפקיד רוחו בידו ומחזירה בלא גיעה" (ברכות יב א תורה להגיד), ובמדרש רבה שם: "על שאתה מחדשנו בכל בוקר ובוקר אנו יודעים שאמונתך רבה להחיות לנו את

המתים". פירוש הדברים (עבודת ישראל שם): "ממה שאתה מחדשנו בכל בוקר, דהיינו שאנו מתעוררים מהשינה, על ידי זה אנו יודעים שרבה אמונתך להחיות המתים, כי כמו כן נשאר רושם חיונית במת כמו עצם לזו."

על זה אנו מברכים: "ונאמן אתה להחיות מתים", היינו על דרך רבה אמונתך.

הלבוב

פרשת ויצא

הלך

מג

בלאת השצת מניח השצת רושם, ומהו הרושם יכול האדם להיות לו תקומה כל ששט ימי המעשה, ולהמשיך קדושת השצת למוך ימי המעשה. ויאל יעקב מנחל שצט, מרומו דספה"ק כ"י צאר שצט מרמו על שצת קדושת וצט בלאת השצת האדם הולך לחרונו של עולם, וצמולאי שצת הכי יש חרון אף הכי גדול, כי לו הילך הוא צמקספו. והוא כמו עת יליאת הנשמה, שאז הגוף הנשאר מטמא טומאת מת הסמורה, כמו שצמולאי צמולאי"ס הק' (פרי חוקת) המשל לכלי שהיה צו דצט כשמריקים הדצט ממנה בלאת חמ"כ הצוצים למוך הכלי, כמו כן צמולאי שצת קודש שהוא זמן יליאת הנשמה ימירה מן הגוף, יש ליחזר ציומר שלא יצואו הצוצים, הם כוחות הליה"ר שנקראו צוצו, ויכנסו למוך גופו של אדם. כן צילאת השצת נשאר רושם לימי החול מהשצת, וכמו שאמרנו שזה רק כאשר השצת

הוא בהתקשרות ודיקויות לבינה גמיו של הקד"ה, והוא נקדושה בשלימותו, ואז מזה הרושם יכול האדם לזנות הקדושה צימי החול. הרבי הצניח ישראל זצוק"ל (תשי"ג) מביא רמז לזה, שהרי הדין בספר זורה הוא שאם שנעשה מטושטש אם רשמו ייכר או האדם כשר, היינו כי צימי החול האדם נעשה מטושטש, נפרט נעמים אלו מכל מה שמתרשם, ונמה הוא יכול להחזיק זעמנו, רק ע"י הרושם שנשאר מהשנה, שנה נקרא אות כי אדם הוא, ואפילו אם צימי החול נעשה מטושטש, אצל אם רשמו ייכר או הוא כשר. וזו עבודת האדם לראות להשאיר הרשימה משנה קודש לשנה ימי המעשה על ידי ההתקשרות לשנה צימת שאם יימי עז ועל ידי המוסקם שנה.

34
הנה זה עומד אחר כחלנו

ע"כ אמרו חז"ל (שמו"ר ב ב): "אף על פי שהוא חרב הרי הוא בקדושתו... לעולם אין השכינה וזה מכותל מערבי שנאמר (שיר השירים ב ט) הנה זה עומד אחר כחלנו". וכתבו המקובלים שכמו עצם לזו דתחיית המתים, כך נשאר כח חיות בכותל המערבי, אשר ממנו פניה ממנו יתר לבנין הבית העתיד.

ומתוק האור לעינים להבין בזה מה שדייקא במוצאי שבת (לזו ב'שנה) מבקשים על הגאולה השלימה בביאת אליהו (לזו בינפשי) עם משיח בן דוד.

35
בה הם דברי הרה"ק מקאריץ זי"ע (אמרו פנחס שער ד אות נה-נז): "ומטעם זה נהגו לומר אליהו במוצאי שבת קודש (ט"ו) אור"ח סוף סימן רצט) ...כי אבר קטן יש באדם נסכו והוא בחינת חיים, כי המיתה בחטא עץ הדעת טוב ורע, ואכילת עץ הדעת היה בערב שבת ואותו האבר אנו נהנה אלא מאכילת מוצאי שבת קודש, על כן הוא מבחינת חיים. ואליהו גם כן מבחינת חיים, כי עלה חי למרום, לכן אומרים אליהו במוצאי שבת קודש."

בית השלישי בזכות יעקב
ע"פ פי האמור יובן מה שבית השלישי הוא בזכות יעקב, כדמצינו (פסחים פח א): "מאי דכתיב (ישעיה ג ב) והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וגו', אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק? אלא לא כאברהם שכתוב בו הר... ולא כיצחק שכתוב בו שדה... אלא כי יעקב שקראו בית, שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל", ופירש הבעש"ט (פרשת בלק אות ו): "לא כאברהם שקראו הר שנאמר (איכה ה יח) 'הר ציון ששם', ולא כיצחק שקראו שדה שנאמר (מיכה ג יב) 'שדה תחרש', אבל לעתיד במהרה בימינו יבנה בזכות יעקב שקראו בית".

כי יעקב מדתו אמת כד"א (מיכה ז ט) "תתן אמת ליעקב", "קושטא קאי" (שבת קד א), "נצה ישראל לא ישקר" (שמואל א' טו כט), סוד הנצחיות והחיות, שלכן יעקב אבינו לא מת" (תענית ה ב). גם מדתו תפארת (זוהר ח"א קנו ב), הוא בסוד שם הוי"ו (שם ח"ג רצו א) שמורה על הנצחיות כנ"ל.

Now let us apply this idea to the Beis HaMikdash. Our world is earthly and material, whereas Heaven is a world of kedushah — serafim, ofanim, the kisei hakavod; it is a place of tremendous avodas Hashem.

Yaakov Avinu slept at the future site of the Beis HaMikdash and dreamt of a ladder. "Behold, a ladder is standing on the ground, and its head reaches to Heaven."¹⁵ This ladder was the Beis HaMikdash. Part of it was in Heaven, and part on earth. It linked the two worlds. That is what the Beis HaMikdash does. It is the place where Heaven enters our earthly world, and vice versa.

Shabbos Kodesh, as well, links our ordinary, physical world with the world of kedushah in Heaven. It is our lifeline, our connection to Hashem. And through it comes all blessing. Anyone severed from Shabbos is in effect severed from Hashem, because Shabbos is the link between us and Hashem.

Regarding the creation of the earth, it is written: "And the earth was astonishingly void, and darkness was upon the face of the deep [waters]." This description tells us about the nature of our world. On its own, it is a place of darkness, an infinite abyss in which a person can constantly fall. But certain things connect our world with Heaven, namely, the Beis HaMikdash and Shabbos Kodesh.

אבן הזאת

בכך יבוארו הכתובים בטוב טעם ודעת. "וישכם יעקב בבקר ויקח את אבן אשר שם מראשתיו וישם אותה מנחה", ברמב"ן (כח יז) בשם המדרש: "מה עשה יעקב", נטל רגל ימינו וטבע את (אבן זו עמקי תהומות ועשה אותה טיפת יארץ... לפיכך נקראת אבן שתיה... עליה יכל ה' עומד, שנאמר והאבן הזאת אשר שמת ימצבה יהיה בית אלקים" וכו'.

ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, פסוק זה מפורש בדברי חז"ל ד"ל על הבית השלישי שיעקב קראו בית. מצא שיעקב אבינו ע"ה עבד כאן עבודת קודש לכוון בית אלקינו, נכון יהיה הבית הזה השלישי שיבנה במהרה בימינו. אחרי המקום עמד שומם בחורבנו זה יותר כאלפיים שנה, בבחינת מיתה, עזו יש תקוה לאחוריתו שיבנה ויכוון במרום וריש. באיזה כח יהא זה, בכח החיות של קטא החיותא מבחינת לזו, בכוחו הגדול של יעקב אבינו שלא מת.

39
בזה יבואר על נכון דברי החתוב, שממשיך לבאר איזה כח טמן יעקב במקום ההוא: "ואולם לזו שם העיר לראשונה", היינו שיש שם בחינת שורש החיות של עצם לזו, ונקודה זו היא השומרת קדושת המקום של שתי המקדשות, והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים... והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב", יעקב שקראו בית.

וגם במוצאי שבת, "עולים ויורדים", ולכן נסמכו בגמ' (שבת שם) שתי המימרות בענין מלאכי השרת, להלכה של לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת ופירשי, ללילי שבת, לילין: לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת, ופירשי, נמי כבוד שבת ללוות בני אדם כבוד כאדם המלות את המלך בצאתו מן העיר, כי כשם שביליל שבת עולין מלאכי החול ויורדים מלאכי השבת, כך במוצאי שבת עולין מלאכי השרת ויורדים מלאכי החול ללוות את האדם.

עוד מעלות שהיו ליחשי העיר שלך יש לה קום

ובמדרשים נכתבו ב' מעלות בזה המקום שנכללות בשם לוח. וכך איתא במדרש ריש ויצא
 (ספ"ו) ובילקיש כאן. ויקרא שמה לוח. אמר רבי אבא נ"י כהנא למה נקרא שמה לוח כל מי
 שנכנס בה 'הפריח' מצות ומעשים טובים כלו' ובמקרא נאמר 'הרטיב' מצות כלו. והכונה על
 מצות שנעשות מתוך 'חיות והתחדשות' וזו מעלת הלוח ישיש בו תמיד הלהלוחית והרטיבות.
 ועיי"כ יש הקשר עם מקור החיים הקב"ה, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, ועיי
 עשיית המצוות באופן של כל יום יהיו בעיניך כחדשים. ושמעתי ממו"ח הנה"צ רבי משה שמעון
 הכהן וינמרויב זצ"ל שהיה אומר בשם הבעש"ט זצ"ל זה הלשון 'לא באתי לחדש שום דבר,
 כ"א חיות במצוות שקורין 'פריש' (פרי), ושם במדרש יו"ט בן אבמי מה לוח אין לה פה כך לא
 היה אדם יכול לעמוד על פתחה של עיר, שהלוח א' ב' ב' הפירות שיש בהם נקב והאגוז הלוח
 הוא סתום בלא פה. ורמז הוא על אנשי המקום אשר היו יומרים על הפה שהיה כסתום, ובוה
 מתקיים הקרא 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לדאות' וזב נצור לשונך פרוע ושפתך מרבר
 מרמה'. ועיי"ז אין למקטרג שליטה. שהפתח שבו נכנס היצר הרע אל האדם הוא דרך הפה, ועיי
 סתימת הפה לא היה לחיצונים שליטה באותו מקום ואף למלאך המות לא היה רשות לעבור
 בה.

42

מנחם ציון

קלב ר' בן-מן 3-קס

43

יעקב רמז כי ללוח אין כל ערך ושוי, היא מיצגת אכזבה גדולה ומרה, ואם באמת
 האדם שואף לחיי נצח אמיתיים, יש לפניו רק פתרון יחיד; עליו להדבק בבית אל, רק
 שם יצרו את נפשו בצרור החיים. עליו להפוך את המושג של לוח למושג של בית אל.
 עליו לקיים את הכתוב (תהלים כו), 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה'
 כל ימי חיי לחיות בנעם ה' ולבקר בהיכלו'.

ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוי שם העיר לראשנה (כח, יט).
 לכאורה תמוה, לאיזה צורך מספרת לנו התורה ששם העיר היה לראשונה לוח? מה
 איכפת לנו לדעת את שמה הראשון שנשתקף? ויש להסביר, כי בהזכרת השם המקורי
 של המקום צפון לימוד מאד נחוצ, כי הרי אנו יודעים כי השאיפה הכי כבירה של האדם

חז"ל אמרו: 'ימים האריכו שנים לא האריכו' (שבת קה). ישנם בני אדם שימיהם
 הנם ארוכים יותר מדי, הם משתעממים ומחפשים עצות איך, 'להרוג את הזמן', מבליים
 הם את ימיהם 'בהבל ובבטלה' וכאשר שנים עוברות עליהם, הם מוצאים שהיו קצרות,
 ריקות ושדופות - 'ימים האריכו ושנים לא האריכו', הסך הכל של חייהם הוא ימים
 ארוכים ושנים קצרות. לעומתם ישנם בני אדם העוסקים בתורה, במצוות ובמעשים
 טובים, וימיהם תמיד קצרים, לו היו ימיהם ארוכים יותר, היו ממלאים אותם בפעולות
 טובות נוספות. ואלה כאשר השנים עוברות עליהם, הם מוצאים שהיו ארוכות, מלאות
 ופוריות, שנים האריכו וימים לא האריכו, הסך הכל של חייהם היו קיצור ימים ואריכות
 שנים.

היא למנוע את המות המפיל עליו חתימתו ומדריך מנוחתו. המות שאין מנוס הימנו הוא
 שיפת הרעל בכוס החיים, ברצון רב היה האדם נותן את כל אשר לו אילו היה יכול
 לרכוש תמורתם חיי נצח, אבל עלינו להבין, כי הפתרון לבעיות המות וחיי הנצח איננו
 זקנה מפלגת מבלי סוף וקץ. אגדת חז"ל בסוטה (כו) אומרת: 'לוח מלאך המות אין לו
 רשות לעבור בה' אלא זקנים שבה בזמן שרעתו קצר עליהו יוצאין חוץ לתומה והן
 מתים'. לכאורה היה אפשר להאמין, שאם נמצא מקום אחד בעולם שאין שם בעיית המות
 וחרדתו, היו האנשים הדרים שם מרגישים את עצמם שלווים ומאושרים. אבל אין זה
 נכון, כי אם אין לו רשות למלאך המות לבוא שם, וזה הזקנים שחיייהם הנם עליהם
 למעמסה, הם קצים וממאסים בחייהם הרעועים, הרפויים והבלים מווקן, והם יוצאים
 מרצונם העצמי החוצה אל מלאך המות לבקשו שירחם עליהם ליטול את נשמתם.

משה

פרשת ויצא

אדה

תרמב

44

ש"ס ארמאן

התורה מספרת על יעקב, ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, ואולם לוח שם
 העיר לראשנה. ועל לוח אומרים חז"ל (סוטה מו ע"ב), שמלאך המות לא הורשה להכנס
 לתוכה, ולא מת שם אדם.

בימי יעקב אבינו היתה השאיפה לכל העולם איך משתקעים בעיר המאושרת "לוח"
 ולפי"ז הלא היתה צריכה לפרוח ולהתגדל ולהתקיים לעולמי עד, אם היתה עיר כזאת ששם
 אין שליטה למלאך המות, האפשר לתאר מה האושר הצפון בעיר הזאת, הרי מכל ארבע
 פינות העולם היו צריכים לנסוע אליה, ולשלם בעד כל ד' אמות שלה אלף אלפים ויותר
 - להיות משוחרר ממלאך המות!... ולבסוף - אין זכר ללוח! איפה היא? עברה ובטלה.

* בא יעקב והכריז ויקרא את שם המקום ההוא - אשר ינציה את שמו, שכל אלו
 הרגעים אשר הוא מקיבם לתורה הם נשאים חיים וקיימים לעולם - "שם המקום ההוא
 בית אל", הם הד' אמות של הלכה! בא יעקב והכריז כי טעות טעו העולם שלוח הוא
 המקום הנצחי. כל "לוח" זהו טעות ושקר, אין מפלט ממלאך המות, אם מלאך המות עצמו
 לא יכול להכנס אל תוך לוח, באים האנשים אצלו - 'דגליהו דבר נש אינון ערבין לוי'
 (סוכה נג ע"א, ע"ש).

אין דבר בעולם שינציה את האדם. המקום הנצחי היחידי, הוא "בית אל", זהו
 הבית יעקב. לקשור קשרים עם תורת ה', אשר דק עליה הובטחה "תורת על הלוחות -

חירות ממלאך המות" (שמו"ר לב-א), רק עיי"ז אפשר לקוות לזכות לחיי הנצח. והוה הבית
 אשר בנה לו יעקב, והוה בית שכל אחד יכול וצריך לבנות לעצמו - "בית אל" 47.